

Fra Titos grav til jazz i natten

Vi er på besøg i den serbiske hovedstad Beograd en uge i februar. Jeg har kontaktet journalist Ota Tiefenböck, der er tjekke, jernbaneentusiast og en stor kender af Østeuropa. Ota har anbefalet at rejse med tog til Serbiens næststørste by, Novi Sad, med 300.000 indbyggere samt at besøge byen Sremski Karlovci, der ligger 20 kilometer syd for Novi Sad

TEKST OG FOTO: HENRIK KØHLER
redaktion@mediehusenmidtjylland.dk

Vi har taget en taxa i Beograd for at køre ud til banegården. Chaufføren forstår, at vi skal til en station, men kender ikke ordet »tog« på engelsk. Jeg imiterer derfor lyden af et tog og fløjter afgangssignal, men det hjælper ikke. I desperation ruller jeg vinduet ned og spørger et par fodgængere, hvordan man siger »togstation«. De nærmest råber det ind i bilen. Herefter kører chaufføren os ud til busstationen i Ny Beograd! Hallo! Hvor svært kan det være?

Vi har fået tildelt nogle kedelige billetter, men vi indtager pladserne forrest på 1. parket i den halvtomme bus og har en fremragende udsigt over motorvejen og det pandekageflade landskab den næste times tid. Det mest interessante, vi ser, er en 4-5 meter høj, stor, flad dyng af byggeaffald på størrelse med en fodboldbane.

Ved ankomsten til Novi Sads bus- og togstation ser vi stedet, hvor 15 mennesker blev dræbt for knap tre måneder siden, da et cementudhæng styrtede ned. Lokale har lagt blomster og sat lys, og

netop den begivenhed blev katalysator for de daglige demonstrationer imod korruption, som hele Serbien oplever i disse uger og måneder.

Vores lejlighed i Beograd er lidt semi-kælderagtig, så for at kompensere har jeg valgt en penthouselejlighed på 5. sal i Novi Sad med en helt unik udsigt over byens centrale torv. Apropos fornævnte begivenhed, så samles omkring 100 mennesker i stilhed ved statuen på torvet klokken 11.53 - ulykkestidspunktet. Her ligger også mange blomster og hænger billeder af ofrene for ulykken 1. november 2024.

Et tilbagelænet og afslappet udtryk

Novi Sad har et helt andet tilbagelænet og afslappet udtryk end Serbiens hovedstad.

Med ca. 300.000 indbyggere er den på størrelse med Aarhus og er hovedstad i den autonome provins Vojvodina.

Vi besøger Vojvodina-museet, der beskæftiger sig med Kong Alexander 1., som var konge af Jugoslavien fra 1929 til sin død ved et attentat i 1934. Situationen, hvor han bliver dræbt i en åben bil, vises i en stor sal i sort-hvid sekvens

som en sløjfe på to kæmpeskærme til tårnene af »Rekviem i B-mol« af Tomaso Albinoni.

Den traurige, tunge og slæbende musik trænger også ud i de tilstødende lokaler. Er det mon et nationalt traume, vi har med at gøre her?

Vores lille lejlighed er et godt valg. Man kan gå direkte ud på en stor platform med kunstigt græs, hvorfra der er en suveræn udsigt over byen. På nogle varme sommerdage kunne man godt forestille sig at fylde køleskabet med et udvalg af den lokale hvidvin og sidde her i havestolene og hænge ud.

Palæer, kirker og uddannelsessteder

Følgende morgen er sønnen gået kold, så vi to gamle går alene ned på fiskemarkedet, der ikke længere sælger fisk, men grøntsager, frugt, æg med lort på skallen, syltede farverige ting i store glas og saltet flæsk i stakke.

Vi køber et par smukke, solide, hjemmestrikkede sutsko som rejsegaver til pigerne derhjemme.

Konen, der sælger dem, er meget taknemmelig for handelen. Det er det hele værd.

Tilbage i lejligheden kan vi se hund-redvis af demonstranter komme fra to verdenshjørner med paroler, mens de pifter i dommerfløjter og råber. De samles på torvet og fortsætter i samlet trop. Hovedbanegården har været lukket siden den omtalte ulykke, men en gratis bus kører os ud til den første togstation på vejen til Sremski Karlovci. Det er koldt, og ventetiden er lang. Her køber vi billetter til den korte togtur.

Udsigt fra vores lejlighed over Frihedspladsen i Novi Sad - Serbiens næststørste by. Byen har en helt anden og mere afslappet puls end hovedstaden.

I den åbne vogn er der sjovt nok akkurat tre ledige pladser lige over for en roma-familie bestående af en ca. 23-årig mor med højt opsat, gulligt affarvet hår og fem små børn i alderen 2-8 år.

Børnene ser nussede ud, og det er hovedsageligt den otteårige pige, der holder styr på tropperne, mens moderen tjekker mobiltelefonen.

På et tidspunkt bemærker vi en lus-sing, der bliver aflyst et splitsekund, før den lander.

Netop unge piger i 13-14-årsalderen, der bliver (alt for) unge mødre, er en social arv blandt romabefolkningen. Serbiens romaandel udgør omkring 150.000 personer, men tallet er svært at gøre op, da man ikke lader sig offentligt registrere.

Allerede efter 5 minutter skal vi af i Sremski Karlovci, der huser en del små palæer, kirker og højere uddannelsessteder. Dertil ligger byen tæt op ad nationalparken Fruška Gora med hele 20 vingårde, hvoraf mange har vinkældre og butikker i selve byen.

Den er et populært udflugtssted, især i sommerhalvåret, for Novi Sads borgere, der trænger til at få lidt landlig luft i lungerne.

Jeg har sat mig til at vente neden for

et bur med tørrede majscolber, hvor det stinker af hønsefort, fordi der er en hønsegård på den anden side af metalporten, mens de to andre bestiger et udsigtspunkt.

To lokale drenge på 12 og 9 år kommer luntende forbi og tiltaler mig. Den ældste kan en lille smule engelsk. Det er hyggeligt, men fører ikke rigtigt til noget, der ligner en snak.

Økologisk bevidsthed

Vi er inde på et »økologisk center«, hvor en snakkesalig mand kommer ud. Han fortæller blandt andet, at der er en vågende økologisk bevidsthed i landet og nævner i den forbindelse studenterbevægelsens nuværende aktioner, som ingen havde set komme for blot få måneder siden.

Manden følges med os ud i byen, og vi kommer forbi den restaurant med egnsretter, som vi er blevet anbefalet af turistmutter tidligere. Han giver også tommelfingeren op for det sted.

Lokalet har hvidkalkede buer i loftet, og den unge tjener har en Remee-hipsterhat på hovedet. Der er en jazzet udgave af Sinatras "When I Was Seventeen" i højtaleren.

Vi vælger at bestille to glas vin, nu vi er i vinområdet. Fruens hvidvin er fed, tilpas syrlig og lækker. Min rødvin er sur og underlig. Maden er fortræffelig og højest sandsynligt typisk for det serbiske køkken, selvom vi ikke præcist ved, hvad det går ud på. Fire store kokkeuer.

På gåturen rundt i Sremski ser vi desværre også en lille lukket butik fyldt

med Putin-plakater sat op indvendigt på ruderne samt store Z'er. Efter 3-4 timer tager vi toget tilbage til Beograd. Nye skinner. Marchhastighed 160 km/t.

»House of Flowers«

Intet besøg i Beograd uden at lægge vejen forbi »House of Flowers«; således benævnes Titos gravsted.

Det ligner lidt et stort drivhus med grønne planter, og i midten ligger en tyk og stor hvid marmorplade med Tito i guldbogstaver.

Ved siden af, i en noget mindre marmorudgave, ligger hans kone Jovanka Broz.

På museet, der ligger ved siden af, kan man bese et udvalg af de officielle gaver, som præsidenten har modtaget i sin regeringsperiode.

Nogle er miniature-hverdagsscenarier lavet af skolebørn eller loyale fabriksarbejdere, andre er fra regeringsledere.

Fælles for det meste er dog, at det er grimt eller i bedste fald uanvendeligt, men vældigt underholdende er det. Gaver fra afrikanske og orientalske regeringsledere er faktisk lidt kulørfulde og seje.

En charmerende bydel

En dag sidst på eftermiddagen står vi på en tilfældig bus og havner ca. 10 km borte i bydelen Zemun.

Undervejs kører vi forbi de sørgelige rester af Jugoslaviens generalstab, der blev bombet af NATO-fly i 1999. Bygningen betragtes nu som et nationalt klenodie. Den er i øvrigt blevet købt af Trumps svigersøn, men det er en hel historie for sig selv.

På Novi Sads store Frihedsplads (og i resten af landet) samles dagligt en skare af studerende og sympatisører i protest mod Serbiens korrupte regering.

På fiskemarkedet i Novi Sad handles der mest med frugt og grønt, men også æg med hønsefort. Vi er midt i en forhandling om prisen på nogle strikkede sokker.

På et gigantisk billede med en masse kampklare soldater står der skrevet: »Vi tjener Serbien!«.

Zemun er en charmerende by (nu forstad) ved Donauflodens bred, hvor folk tager ud for at komme lidt væk fra storbyens larm.

Lige før mørkets frembrud, da vi nærmer os floden, ser vi en kvindelig tjener, der er ved at samle askebægre fra de mange borde med udendørs servering. Man forstår godt, at området er populært.

Floden er adskillige hundrede meter bred på dette sted, så man står lidt med en følelse af at stå ved et hav, og det i et land, der overhovedet ikke har nogen kystlinje.

Et lille hold studerende

Den danske ambassade har sat os i forbindelse med Marko Petric, der underviser et lille hold i dansk på universitetet.

Vi mødes på vores sidste dag på en café med Marko og de studerende Sasa og Ilija. Stedet er meget hyggeligt og fyldt med tusindvis af LP-plader.

I begyndelsen er det svært at tro, at de virkelig forstår alt, hvad vi siger på dansk, men det gør de altså på imponerende vis.

De har set nogle danske serier, og Sasa og Ilija har været i Odense på en camp for et par år siden.

Ud af 50 på de skandinaviske studier har 5 valgt dansk. Svensk og norsk er mere populært. Rekord er 10 på danskstudiet.

De fortæller, at inflationen er på 25 procent, og folk har svært ved at få bud-

gettet til at hænge sammen. De mener, at omkring 5 millioner serbere befinder sig i udlandet. Serbien har 7 millioner indbyggere.

Om Putin-billederne i Sremski Karlovci siger Marko, at det skyldes, at mange fejlagtigt betragter Putin og Rusland som en beskyttende storebror, blandt andet fordi landet har støttet opbygningen af den ortodokse kirke efter Jugoslaviens fald.

Jeg har taget en stak forholdsvist nye Politiken-aviser med, en stor pose lakridskonfekt og et lille dannebrog af stof til hver. Snakken går, og pludselig er der gået knap 2½ time.

En fin afslutning

Et par dage forinden har vi mødt saxofonisten Ivan Klacar i en øvestund på »Bluz & Pivo« (Blues & Øl), hvor bandet spiller koncert på vores sidste aften i Serbien.

Stedet kunne sagtens ligge på Christiania med farverige, hippieagtige vægmalerier på de rustikke mure, billig entré og et alsidigt udvalg af craft beer. De spiller noget groovy jazz. Blandt publikum er en lille overvægt af lokale mænd sidst i tyverne, der ryger smøger, råhygger og står og smådanser til musikken.

Det er en fin afslutning på en uge i den serbiske hovedstad, der har budt på lidt af hvert. Vi skal hentes af en taxa kl. 3.30 i nat. Det er ikke noget for tosedrenge.

For andre artikler fra Balkan og Østeuropa se www.latinamerikafoedrag.dk.

På café med danskstuderende i Beograd. Fra venstre er det lærer Marko samt eleverne Ilija og Sasa. Vi er imponerede over ganske afslappet at kunne tale dansk med dem.